

FORMÁCIA PRE NOVÚ EVANJELIZÁCIU

Ako prví kresťania

Potreba formácie a jej dôležitosť

Sloboda, poslušnosť, zmysel pre zodpovednosť

LUDSKÁ FORMÁCIA

Miernosť

Mravná sila

Ľudská úroveň

Ľudská úroveň vysvätených služobníkov

DUCHOVNÁ FORMÁCIA

Stotožniť sa s Kristom

Prostriedky

Sviatosť zmierenia

Duch iniciatívy a poslušnosti

Pokora a prezieravosť v udeľovaní duchovného vedenia

Liturgická formácia

Bohoslužba slova

Liturgia Eucharistie

FORMÁCIA V KATOLÍCKEJ DOKTRÍNE

Vernosť Učiteľskému úradu Cirkvi a sloboda v názorových otázkach

APOŠTOLSKÁ FORMÁCIA

Osobný apoštolát priateľstva a dôvery

Apoštolát v rodine a s mladými

Apoštolát a kultúra

PROFESIJNÁ FORMÁCIA

Práca a jednota života

Čistota úmyslu

Apoštolská spontánnosť

Milovaní, nech Ježiš ochraňuje moje dcéry a synov!

1. Od tej doby, čo Cirkev prijala od Pána apoštolské poslanie (porovn. *Mt 28, 19-20*), neprestáva hlásať evanjelium. V priebehu storočí sa prejavili mnohé plody: z milosti Božej tiež Dielo a každý z jeho veriacich. Rovnako ako v iných dobách, prebieha aj v súčasnosti v mnohých prostrediach proces odkresťanš'ovania, ktorý znamená pre ľudstvo veľkú stratu. Boh vždy posielal Cirkvi svätcov, ktorí svojim slovom a príkladom dokázali priviesť duše späť ku Kristovi. Ako napísal pápež Benedikt XVI. vo svojej encyklike o nádeji, evanjelium **nie je len oznámením vecí, ktoré možno vedieť, ale vytvára skutočnosti, ktoré menia život.** [1]

Zastavím sa teraz u niektorých aspektov formácie pre náš duchovný život a pre účasť na „novej evanjelizácii“, ako sa o nej vyjadril Ján Pavol II.

V roku 1985 nás v pastierskom liste nabádal prvý nástupca nášho Otca k aktívnej účasti na tomto apoštoláte a zdôrazňoval dôležitosť usilovania sa o vlastnú formáciu a jej rozšírenie na ďalšie duše.

Tiež Benedikt XVI. vedie teraz kresťanov touto cestou. Nedávne vytvorenie Pápežskej rady na podporu novej evanjelizácie [2] je dôkazom tohto záujmu. Všetci sme sa cítili oslovení, keď na nedávnych Svetových dňoch mládeže povzbudzoval mladých k **vydávaníu svedectva viery v najrozličnejších prostrediach, vrátane tých, kde ju odmietajú alebo sú k nej ľahostajní. Nie je možné stretnúť Krista a neumožniť ho spoznať d'alším. Teda nenechajte si Krista iba pre vás samých! Odovzdajte iným radosť vašej viery. Svet potrebuje svedectvo vašej viery, určite potrebuje Boha.** [3]

FORMÁCIA PRE NOVÚ EVANJELIZÁCIU

Ako prví kresťania

2. Pretože sa Dielo zrodilo práve preto, aby pripomínalo všeobecnú výzvu ku svätosti a apoštolátu, svätý Josemaría tvrdil, že **najjednoduchší spôsob ako pochopiť Opus Dei, je pozrieť sa na život prvých kresťanov. Boli celkom oddaní svojmu kresťanskému povolaniu. Hľadali dokonalosť, ku ktorej boli povolaní jednoduchou a nádhernou skutočnosťou – krstom. Nelíšili sa navonok od ostatných občanov.** [4]

Na Hromnice Duch svätý Utešiteľ podnietil apoštolov a ostatných učeníkov k hlásaniu evanjelia, keď v ich myšliach oživil učenie Ježiša Krista. Spisy Nového zákona dosvedčujú, že jednou z prvých starostí apoštolov bolo zasieť semeno viery a vyživovať ho náukou – slovami aj listami. Trpezlivé trojročné formovanie apoštolov Pánom, na ktorom s pomocou Ducha svätého nadviazali oni sami a ich spolupracovníci, pretvorilo svet antický v kresťanský.

Potreba formácie a jej dôležitosť

3. Svätý Josemaría nabádal všetkých k získaniu a neustálemu rozvoju vlastnej kresťanskej formácie – nutnému predpokladu k tomu, aby sme prehĺbili dôverný vzťah s Ježišom Kristom a dali ho poznať ďalším dušiam. *Discite benefacere* (Iz 1, 17), učte sa robiť dobro, opakoval slová proroka Izaiáša. **Pretože ničomu nepomôže akokoľvek nádherné a spásonosné učenie, pokiaľ chýbajú ľudia, ktorí by ho uviedli do praxe.** [5] Od svojich prvých okamžikov v úlohe kňaza venoval mnoho úsilia doktrínalnej formácii osôb, ktoré sa podieľali na jeho pastoračnej práci. Neskôr, keď sa rozvíjalo Opus Dei, ešte toto úsilie zvýšil a zaviedol prostriedky pre nepretržitosť tejto formácie – v prvom rade formácie svojich detí, ale i formácie ďalšieho nespočetného množstva osôb starých i mladých, mužov i žien, zdravých i chorých, ktorí boli ochotní prijať toto poslanstvo do svojich duší.

Náš Otec hovoril o piatich aspektoch formácie: ľudskej, duchovnej, doktrínalno-náboženskej, apoštolskej a profesnej. Vrazil, že človek **sa vypracováva postupne a nikdy sa nevypracuje celkom; nikdy nedosiahne tú ľudskú dokonalosť, aká je mu dostupná. V určitom aspekte môže byť dokonca v porovnaní so všetkými ostatnými najlepší, možno v určitej konkrétnej činnosti neprekonateľný. Ale jeho rast po kresťanskej stránke nemá hraníc.** [6]

Ak sme sami k sebe úprimní, hneď zistíme, že potrebujeme zdokonaľiť svoj charakter, svoj spôsob bytia – získavaním a zdokonaľovaním bežných ľudských cností, ktoré sú oporou pre tie nadprirozené cnosti. To isté sa tiež deje i v duchovnej formácii – vždy máme možnosť zlepšiť sa v kresťanských cnostiach, predovšetkým v láske, ktorá je jadrom dokonalosti.

Tiež v oblasti nábožensko-doktrínalnej formácie môže a musí naše poznanie Boha a zjaveného učenia rásť, aby sme tajomstvo viery zosúlادili s našim rozumom, vôľou a srdcom a hlbšie sa ním zaštepili.

V apoštoláte, **v mori bez brehov**, je pre ohlasovanie Kristovej lásky v nových prostrediach a nových krajinách nutná príprava. Toto bola od počiatku meta svätého Josemaríu, ako je zrejmé z jeho zápiskov z prvých rokov Diela: **Poznať Krista. Dať ho poznať ostatným. Priniesť ho do všetkých kútov sveta.** Profesná spôsobilosť sa stáva **návnadou rybára ľudí** [7] k rozšíreniu Kristovho kráľovstva – už prítomnému v jeho Cirkvi – v spoločnosti.

Výhľad je taký široký, že ťažko budeme môcť niekedy povedať: už som dostatočne sformovaný! **My nikdy nepovieme: to stačí. Naša formácia nikdy neskončí. Všetko, čo ste dostali doteraz, sa stane základom pre to, čo príde neskôr** [8] – vravieval náš Otec.

Sloboda, poslušnosť, zmysel pre zodpovednosť

4. Identifikovanie sa s Kristom vyžaduje slobodnú spoluprácu človeka: „Boh, ktorý nás stvoril bez nás, nechcel nás spasiť bez nás.“ [9] Táto osobná odpoveď zohráva nenahraditeľnú úlohu, ale kam nedosiahne človek, dosiahne Božia milosť. **Pán nám zanechal slobodu, ktorá je veľkým dobrom, ale aj zdrojom mnohého zla. Ale tiež zdrojom svätosti a lásky.** [10] Zdrojom lásky – iba slobodné bytosti môžu milovať a byť šťastné. Ťažko rastie láska tam, kde je nátlak. A nemôže byť vernosť bez

slobodného a pevného rozhodnutia identifikovať sa s Božou vôľou.

Cirkev má liek na vyliečenie ľudskej slabosti, dôsledku hriechu, ktorá sa prejavuje okrem iného obmedzením vnútornej slobody. Tento liek, Božia milosť, nielen že lieči prirodzenú slobodu, ale povyšuje ju na slobodu novú, vyššiu. Skrze Ježiša Krista bude stvorenie skutočne *vyslobodené z otroctva skazy, aby malo účasť na slobode a sláve Božích detí* (Rim 8, 21). *Stojte teda pevne – nabáda Apoštol – a nedávajte sa znova zapriať do jarma otroctva* (Gal 5, 1).

Zamysli sa teraz, či zotrvávaš, pevne a nemenne, pri svojej voľbe života – vyzýva nás svätý Josemaría. Či na láskavý Boží hlas, ktorý ťa povzbudzuje ku svätosti, odpovedáš slobodným áno. [11] Práve naša osobná odpoveď na Božie volanie v Cirkvi i v Diele je dôvodom našej vytrvalosti. Nielen to, táto sloboda sa plne rozvinie a dosiahne svoje naplnenie iba láskyplným odovzdaním sa Božej milosti, ako to urobil Ježiš.

Osobná sloboda, ktorú hájím a vždy budem hájiť zo všetkých síl, ma vedie k tomu, aby som sa s presvedčením a istotou, no zároveň vedomý si svojej vlastnej slabosti, pýtal: Čo odo mňa, Pane, očakávaš, aby som to mohol slobodne vykonať? [12] A náš Otec ďalej hovorí: **Na to nám odpovedá sám Kristus: Veritas liberabit vos (Jn 8, 32), pravda vás oslobodí. Aká je tá nádherná pravda, ktorá v našom živote začína a dovršuje cestu slobody? Zhrniem vám to s radosťou a istotou vychádzajúcimi zo vzťahu medzi Bohom a jeho stvoreniami: je to poznanie, že sme vyšli z Božích rúk, že v nás našla zaľúbenie Svätá Trojica, že sme deťmi takého úžasného Otca.** [13]

5. Začlenením sa do Opus Dei sa každý dobrovoľne zaväzuje formovať sa, aby sa plnilo poslanie Diela v lone Cirkvi, a zúčastňuje sa preto s vďačnosťou na špecifických formačných prostriedkoch, ktoré stanovil sv. Josemaría, verný Božej vôli.

Rozvažujme dôkladne a často o našej **povinnosti dobre sa formovať po stránke doktríny, o povinnosti dobre sa pripraviť, aby nám tí, ktorí nás počúvajú, rozumeli a aby sa to na nich navyiac i prejavilo.** [14] Z tohto vyplýva naša odhodlanosť využívať až do dna formačné prostriedky, na ktorých sa zúčastňujeme.

Ako poukázal Ján Pavol II., pri výchove „určité presvedčenia sú zvlášť nutné a osožné, predovšetkým to, že opravdivá efektívna výchova a vzdelávanie sa môže sprostredkovať iba vtedy, keď každý sám preberá a prehlbuje za to zodpovednosť. Lebo výchova je v podstate "seba-výchova". Ďalej je dôležité presvedčenie, že každý jeden z nás je súčasne cieľom a začiatkom výchovy a vzdelávania. Čím viac budeme vychovaní, tým viac pocítíme nutnosť pokračovať v tejto výchove a prehlbovať ju. A čím viac sme vychovávaní a formovaní, tým viac sa stávame schopnými formovať iných.“ [15]

LUDSKÁ FORMÁCIA

6. Vo vzťahu k človeku usiluje formácia o upevnenie cností a prispieva k utváraniu charakteru: Pán nás chce veľmi ľudských a veľmi božských, s očami upretými na toho, ktorý *je dokonalý Boh a dokonalý človek.* [16]

Budova svätosti spočíva na ľudských základoch: milosť predpokladá prirodzenosť. Preto II. vatikánsky koncil doporučuje veriacim laikom, aby pripisovali veľký význam cnostiam, ktoré napomáhajú spoločenským vzťahom, teda bezúhonnosti, duchu spravodlivosti, úprimnosti, ľudskosti a pevnosti charakteru, bez ktorých niet ozajstného kresťanského života.[17]

Pevná osobnosť sa vytvára v rodine, v škole, v práci, v priateľstve, v najrôznejších životných situáciách. Navyše je potrebné naučiť sa chovať šľachetne a čestne. Takto sa zušľachtí charakter ako základ pre posilnenie viery pri vonkajších i vnútorných ťažkostiach. Existujú zaiste muži a ženy, z ktorých **niektorí hádam ani nemali príležitosť počuť Božie slovo, alebo naň už zabudli. No po ľudskej stránke sú úprimní, lojálni, súcitní, čestní. A odvažujem sa tvrdiť, že ten, kto má takéto dobré vlastnosti, je na najlepšej ceste byť veľkodušný voči Bohu, pretože ľudské cnosti sú základom pre cnosti nadprirodzené.** [18]

Je potrebné opäť objaviť hodnotu a potrebnosť ľudských cností, pretože v súčasnej dobe ich mnohí považujú za protiklad slobody, spontánnosti a – ako sa mylne domnievajú – ľudskej autenticity. Zdá sa, že zabúdajú, že práve tieto dokonalosti rozumu a vôle umožňujú čestné a správne jednanie a vedú

k spravodlivému, znášavému a láskavému spoluzitiu v spoločnosti.

Aj keď prostredie, v ktorom žijeme, niekedy sťažuje pochopenie týchto hodnôt, neznamená to, že tým ľudské cnosti stratia na svojej príťažlivosti. Proti najrôznejším lákadlám, ktoré nedokážu naplniť jeho srdce, človek nakoniec hľadá niečo, čo má skutočne zmysel. Preto my kresťania máme ukazovať – v prvom rade vlastným príkladom – krásu cnostného života, života plne ľudského, života šťastného.

V súčasnosti sa ako zvlášť dôležité javia cnosti miernosti a mravnej sily.

Miernosť

7. Miernosť je sebaovládanie. Sebaovládanie, ktoré dosiahneme, keď si ujasníme, že **nemôžeme popustiť uzdu všetkému, čo na nás dolieha, či už telesne, alebo duševne. Nie všetko, čo sa môže robiť, by sa robilo malo. Je síce pohodlnejšie dať sa uchvátiť pohnútkami, ktoré ľudia nazývajú prirodzené, ale na konci tejto cesty nájdeme iba smútok a osamotenosť vo vlastnej úbohosti.** [19]

Táto cnosť vnáša poriadok a mieru do túžob a usporiadanú a pevnú kontrolu rozumu nad vášňami. Neznamená púhe odmietanie – to by predstavovalo karikatúru tejto cnosti. Služi k tomu, aby sa dobro a túžba, ktorú vzbudzuje, harmonicky začlenili do celkovej vyspelosti osoby a zdravia duše. **Miernosť neznamená obmedzenosť, lež veľkorysosť. Naopak, omnoho viac obmedzení sa nachádza v nestriednosti, keď sa srdce človeka zrieka samo seba, len aby mohlo slúžiť prvému, kto mu ponúkne žalostný zvuk plechových kravských zvoncov.** [20]

Skúsenosť ukazuje, že neumiernenosť sťažuje schopnosť rozpoznať ozajstné dobré. Akú ľútosť vzbudzujú tí, u ktorých sa rozkoš stala meradlom ich rozhodnutí! Nestriedma osoba sa dáva vláčiť všetkými možnými pocitmi a vnemami z okolia. Nedbá na pravé hodnoty vecí a hľadá šťastie iba v pomimelných zážitkoch, ktoré človeka svojou prchavosťou a zmyselnosťou nikdy úplne nenásytia, ale znepokojujú a vyvádžajú z rovnováhy, a tak ho vovedú do špirály autodeštrukcie. Naopak umiernenosť prepožičiava klud a pokoj; neumiernuje, ani neodmieta dobré túžby a vznešené vášne, ale robí človeka opäť pánom samého seba.

V tejto oblasti majú mimoriadnu zodpovednosť supernumerári pri svojom úsilí o vytváranie kresťanských domovov. Svätý Josemaría hovoril, že rodičia musia naučiť svoje deti **žiť striedmo (...). Je to ťažké, ale je treba byť pevný: majte silu na výchovu v striednosti.** [21] Najúčinnější spôsob, ako odovzdať tento prístup predovšetkým malým deťom, je vlastný príklad. Pochopia krásu tejto cnosti iba vtedy, keď si všimnú, ako sa zriekate svojich rozmarov z lásky k nim, obetujete svoj odpočinok, aby ste im mohli venovať čas, sprevádzať ich, plniť svoju úlohu rodiča. Pomáhajte im dobre zaobchádzať s tým, čo používajú – preukážete im tak veľké dobro. Opakujem: keď sa staráte o miernosť a striednosť vo vlastných domovoch, Pán odmení vaše materské i otcovské odriekavanie sa a obeť a v lone vašich vlastných domovov se zrodí povolanie ku službe Bohu.

Mravná sila

8. Niekedy pociťujeme určitý odpor k námaha, k tomu, čo so sebou prináša prácu, k obeti a seba-zapreniu. Mravná sila „zabezpečuje nepodajnosť v ťažkostiach a vytrvalosť v úsilí o dobro. Posilňuje predsavzatie odolávať pokušeniam a prekonávať ťažkosti v morálnom živote. Cnosť mravnej sily dáva schopnosť premáhať strach, a to aj strach zo smrti, a čeliť skúškam a prenasledovaniám.” [22]

Usilujme o to, aby sme získali návyk premáhať sa v malých veciach: dodržiavať rozvrh, dbať o poriadok, nepodrobovať sa rozmarom, ovládať hnev, dokončovať prácu, atď. Tak budeme môcť rýchlejšie reagovať na požiadavky nášho kresťanského povolania. Statočnosť nás navyiac povedie k trpezlivosti, umožní nám trpieť bez toho, aby sme to dávali najavo ostatným, a znášať protivenstvá, ktoré vyplývajú z našich vlastných obmedzení a chýb, únavy, povahy ostatných, nespravodlivosti, nedostatočných prostriedkov. **Statočný človek je taký, ktorý vytrvalo koná to, o čom je podľa svojho svedomia presvedčený, že má konať; ten, čo nemeria hodnotu práce iba ziskom, ktorý mu prináša, ale službou, ktorú táto práca poskytuje druhým. Statočný človek zväčša trpí, no nevzdáva sa; azda aj plače, no svoje slzy prehliata. Keď protivenstvo zosilnie, neustúpi.** [23]

Je potrebná pevnosť v odhodlaní každodenne sa posväcovať a vykonávať apoštolát uprostred sveta.

Možno sa objavia prekážky, ale osoba podnecovaná Božou silou – *quoniam tu es fortitudo mea* (Žl 30 [31] 5), pretože Ty, Bože, si moja sila – sa nebojí dávať najavo svoju vieru a obhajovať ju, i keby to znamenalo ísť proti prúdu. Pozrime sa opäť na prvých kresťanov: stretávali sa s mnohými ťažkosťami – Kristovo učenie predstavuje, vtedy i teraz, *znamenie, ktorému budú protirečiť* (Lk 2, 34). Dnešný svet potrebuje mužov a ženy, ktorí budú vydávať vo svojom každodennom živote **tiché a hrdinské svedectvo toľkých kresťanov, ktorí žijú evanjelium bez kompromisov a plnia si svoje povinnosti.** [24]

Ludská úroveň

9. Úsilie o pestovanie ľudských cností prispieva k tomu, aby sa vydávala Kristova lúbezná vôňa, *bonus odor Christi* (porov. 2 Kor 2, 15). V tejto súvislosti sa javí ako zvlášť dôležitá „ľudská úroveň“, srdečné a ohľaduplné jednanie s ostatnými. Podporujme ho v rodinnom kruhu, na pracovisku, vo chvíľach oddychu a zábavy, pri športe a odpočinku, i keď si to nezriedka bude vyžadovať ísť proti prúdu. Neobávajme sa toho, keď bude naše prirodzené kresťanské správanie konfrontované s okolím, pretože – ako učil svätý Josemaría – práve ono je tou prirodzenosťou, ktorú od teba požadujem. [25]

Dnes sa vynára naliehavá potreba dbať o ľudskú úroveň a rozširovať ju i v okolí. Často sa v rodine a v spoločnosti tieto prejavy ohľaduplnosti v ľudskom chovaní zanedbávajú v prospech falošnej prirodzenosti. Existuje mnoho spôsobov ako formáciou prispievať v tejto oblasti. Na prvom mieste je ako vždy vlastný príklad, i keď je vhodné pripomínať túto tému tiež v osobných rozhovoroch a prednáškach pre skupiny osôb. Úcta vo vzájomnom styku sa prejavuje v slušnom a dôstojnom spôsobe obliekania, v témach rozhovorov a debát, v podporovaní radostného ducha služby ostatným, doma, v škole, na miestach zábavy a odpočinku, v materiálnej starostlivosti o domov a maličkosti.

Zvláštnu dôležitosť nadobúda záujem o získanie a rozvoj hlbokého vzdelania, primeraného okolnostiam, sociálnemu prostrediu a osobným záujmom a koníčkom. Obmedzím sa tu iba na to, že pripomeniem dôležitú úlohu čítania a dobrého využívania času vyhradenému vhodnému odpočinku.

10. V centrách Opus Dei a v apoštolských činnostiach rozvíjaných veriacimi Prelatúry sa usiluje o to, aby sa mládež naučila myslieť na ostatných s veľkorysosťou a chuťou slúžiť. Povzbudzujme ich, aby si vytvorili taký životný vzor, ktorý ich nebude uzatvárať v podpriemerných, pohodlných a egoistických hraniciach. Pripomeňme si to, ako svätý Josemaría v mladých ľuďoch podnecoval ich vznešené ciele a povznášal ich na nadprirodzenú úroveň.

Ak mládež rozvíja takéto vznešené ciele – premáhaním seba samej a obeťami – ľahšie ocení nadprirodzený presah tohto úsilia. Jednoduchšie jej bude i pomôcť, aby sa zdokonalila vo vnútornom živote a stala sa spôsobilým nástrojom v Kristových rukách v službe Cirkvi a spoločnosti.

Mnoho chlapcov a dievčat – povedal Ján Pavol II. pri istej príležitosti – „má vysoké nároky na to, čo sa týka zmyslu a štýlu ich života a túži sa zbaviť náboženských a morálnych neistôt. Pomáhajte im v tom. Dnešné generácie sú skutočne otvorené a citlivé na náboženské hodnoty, aj keď niekedy mimovoľne. Pociťujú, že náboženský a morálny relativizmus neposkytuje šťastie a že sloboda bez pravdy je prázdna a falošná.“ [26] Ten, kto sa uspokojí s obmedzenými vyhliadkami, nadobudne iba ťažko skutočne ľudskú a kresťanskú formáciu. Neprestávajme mladých povzbudzovať v tom, aby dokázali čeliť problémom tohto sveta.

Ludská úroveň vysvätených služobníkov

11. Aj pre kňaza sa ukazuje ako nutnosť snaha o vykonávanie ľudských cností – už pre samu podstatu pastierskej služby. Kňazi konajú svoju prácu uprostred sveta, v bezprostrednom styku s ľuďmi zo všetkých spoločenských tried. Ako poukázal don Alvaro, títo ľudia „bývajú neúprosnými sudcami kňaza a všimajú si predovšetkým to, ako sa kňaz chová ako človek.“ [27]

Prívetivý vzdelaný kňaz pripravený venovať svoj čas ostatným dokáže dobre pôsobiť a spríjemniť námahu kresťana.

Žiadne skutočnosti a okolnosti nevzdialili svätého Josemaríu od ušľachtilej predstavy, ktorú choval o kňazstve. I keď na jednej strane je treba urobiť všetko pre to, aby kňaz čím viacerých získal (porovn. 1 Kor 9, 19), na druhej strane nesmie zabúdať, že je predstaviteľom Krista medzi ľuďmi. Je teda

logické, že sa napriek všetkým svojim osobným obmedzeniam musí snažiť, aby ostatní veriaci objavili prostredníctvom jeho chovania Kristovu tvár. Doporučenia, ktorými náš Zakladateľ naliehal na duchovných, aby sa starali o správnosť v obliekaní, aby ich tak ľudia mohli rozpoznať ako Kristových služobníkov a správcov Božích tajomstiev (porovn. 1 Kor 4, 1), sú stále aktuálne.

Kňazstvo zasahuje do všetkých oblastí života kňaza. Práve preto, že má byť skutočne a neustále k dispozícii, musí byť ľahko rozoznateľný a oblečenie kňaza – sutana alebo klerika – ho jasne odlišujú. V dnešnej spoločnosti veľmi späté s pestovaním vonkajšieho dojmu a zároveň snád' i vzdialenej od Boha kňazský odev neprejde bez nepovšimnutia. Preto kňazi Prelatúry, ktorí zastávajú pastiersku službu v nejakom kostole, obvykle nosia sutanu, podobne ako v našich centrách. **Nehovorím o krajinách s inými zvykmi** – poznamenával náš Otec. **Budeme vždy robiť to, čo nariaďuje Cirkev. Ale doma budeme vždy chodiť v sutane; tí, ktorí tak hovoria o slobode, musia aspoň rešpektovať našu slobodu obliekať sa doma ako chceme.** [28]

DUCHOVNÁ FORMÁCIA

12. „Bez pochyby sa musí dať privilegované postavenie duchovnej výchovy v živote každého jedného. Lebo každý je povoláný stále rásť v intimite s Ježišom Kristom, v prijímaní vôle Otca, v oddanosti voči bratom v láske a spravodlivosti.“ [29]

Pápež Benedikt XVI. pripomenul, že **v najstaršej tradícii Cirkvi mala formačná cesta kresťana bez toho, že by sa zanedbávalo systematické poznanie obsahu viery, vždy skúsenostný charakter, v ktorom bolo rozhodujúcim živé a presvedčivé stretnutie sa s Kristom, ohlasované autentickými svedkami.** [30] Život v jednote s Kristom, hľadanie svätosti, je vyživované duchovnými prostriedkami: znalosťou katolíckeho učenia, liturgickým a sviatosťným životom, duchovným vedením.

Stotožniť sa s Kristom

13. Od čias, kedy začal pôsobiť Duch Svätý, sú spôsoby nasledovania Ježiša Krista vnútri Cirkvi nespočetné. Takto to komentoval náš Otec, keď napísal: **Musíte byť takí rozmanití, akí sú rozmanití svätí v nebi, pretože každý z nich má svoje špecifické osobnostné črty. - A jednako musíte byť podobní jeden druhému tak ako svätí, ktorí by neboli svätými, keby sa každý z nich nebol stotožnil s Kristom.** [31]

Opus Dei, okrem úkonov zbožnosti tradičných v Cirkvi, ktoré odporúča svojim veriacim a ostatným ľuďom blízky jeho apoštolským činnostiam, odovzdáva ducha, ktorý zmysel života zakladá na Božom detstve v Kristovi. Osou, okolo ktorej sa krúti celá činnosť posväcovania seba i ostatných, je profesná práca vykonávaná čo najlepšie, v jednote s Ježišom Kristom a s túžbou slúžiť ostatným.

Táto duchovná pomoc uľahčuje jednotu života, pretože veriaci Prelatúry a členovia Kňazskej spoločnosti Svätého kríža sa učia premieňať konkrétne situácie, v ktorých sa nachádzajú, na príležitosť a prostriedok k apoštolátu a dosiahnutiu svätosti, jednajúci vždy v plnej slobode v profesijných, rodinných, sociálnych, politických a ďalších oblastiach, ktoré Cirkev necháva na osobnom rozhodnutí katolíkov.

V tomto zmysle svätý Josemaría vravieval, že **je nemožné rozlišovať medzi prácou a rozjímaním. Nie je možné povedať, až potiaľto sa pracuje a až potiaľto sa modlí. Zostáva sa neustále v modlitbe a kontemplácii Božej prítomnosti. Navonok sme mužmi činu, ale pritom sa zastavíme až tam, kde skončili najväčší mystici: vyletel som vysoko, tak vysoko, že som mu umožnil lov, až k Božiemu srdcu.** [32] Ako by sme mohli neobjaviť odraz tohto učenia v slovách Jána Pavla II., ktorými sa prihovárал veriacim Opus Dei v Castel Gandolfo? „Žiť vo svete v jednote s Bohom v akejkoľvek situácii, a snažiť sa zlepšiť samých seba prostredníctvom milosti a príkladom svojho života dať poznať Krista ostatným. Čo je krajšie než tento ideál? Vy, ktorí ste začlenení a spojení s týmto radostným a bolestným ľudstvom, ho chcete milovať, osvecovať, spasit.“ [33]

Prostriedky

14. Spojenie práce a asketického boja, kontemplácie a vykonávania apoštolského poslania vyžaduje hlbokú prípravu. Preto nám Opus Dei ponúka širokú škálu osobných a skupinových formačných prostriedkov. Medzi tými osobnými je jeden, ktorý je obzvlášť dôležitý: bratský rozhovor, ktorý tiež niekedy nazývame dôvernosťou pre jeho interpersonálny charakter plný dôvery.

Je to rozhovor duchovného vedenia vnímaný v kontexte bratskej služby, ktorý pomáha hlboko, slobodne a zodpovedne žiť každodenné stretnutie s Kristom uprostred sveta. Už na stránkach Nového zákona nachádzame dôkazy o tom, že Pán chcel používať mužov a ženy k tomu, aby ich prostredníctvom uviedol duše na cestu k méte svätosti. Keď povolá svätého Pavla na ceste do Damasku, vyzve ho, aby vyhľadal iného človeka, Ananiáša, ktorý mu oznámi, čo je treba vedieť o jeho novej ceste, na ktorú sa chystá vydať (porovn. Sk 9, 6-18; 22, 10-15). Neskôr ide do Jeruzalema *videre Petrum*, aby uvidel Petra a aby sa od neho naučil mnohým aspektom kresťanského života a učenia (porovn. Gal 1, 18). Duchovné vedenie je skutočne prostriedok, ktorý siaha až k prvým začiatkom Cirkvi.

V Opus Dei smeruje táto duchovná pomoc predovšetkým k tomu, aby uľahčila verne absorbovať ducha, ktorého náš Zakladateľ prijal od Boha a odovzdal nám a ktorá bola vytyčená Cirkvou ako cesta svätosti.[34]

15. Svätý Josemaría vysvetľoval, že v Diele sa duchovné vedenie uskutočňuje *in actu*, to znamená vo chvíli, keď tento rozhovor prebieha. Táto starostlivosť sa chápe ako rady, ktoré pomôžu kresťanovi pokročiť v duchovnom živote. Náš Otec niekedy porovnával toto duchovné vedenie s úlohou staršieho brata, ktorý sa stará o mladších bratov, s úlohou verného priateľa či priateľky, ktorí túžia pozývať druhých k tomu, aby sa stali lepšími kresťanmi. [35] Rozhovor je teda konverzáciou medzi bratmi, a nie rozhovor podriadeného s nadriadeným. Tí, ktorí majú na starosti tieto rozhovory, vždy jednajú s mimoriadnou jemnosťou, ktorá je výsledkom skutočného záujmu o vnútorný život a apoštolské aktivity svojich bratov. Nikdy sa nesnažia nikoho ovplyvňovať v jeho časných záležitostiach – v profesnej, sociálnej, kultúrnej, politickej oblasti atď.

V Diele je oddelenie jurisdikcie a duchovného vedenia založené na bežných zvykoch a postupoch, okrem iného na tom, že osoby, ktoré prijímajú rozhovory duchovného vedenia – miestni riaditelia a niektorí ďalší veriaci špeciálne na to pripravení a kňazi vo sviatosti zmierenia – nemajú žiadnu moc nad ľuďmi, o ktorých sa starajú. Miestne riadenie sa netýka priamo osôb, ale iba organizácie centier a apoštolských aktivít – úloha miestnych riaditeľov v spojitosti s ich bratmi, resp. sestrami, spočíva iba v bratskej rade. Preto duchovné vedenie a vykonávanie riadenia nevyhonávajú tie isté osoby. Jediný spôsob riadenia osôb je jurisdikcia, ktorú zastáva iba prelát a jeho vikári.

Čo teda ponúka Opus Dei? Predovšetkým je to duchovné vedenie svojim veriacim a ďalším osobám, ktorí oň majú záujem. Pretože my, veriaci prelatury, sa usilujeme o svoje posväcovanie a o uskutočňovanie poslania Opus Dei v Cirkvi, nemáme nič proti tomu viesť rozhovor s tým, koho nám určia naši riaditelia (aj v prípade, keby sa jednalo o niekoho mladšieho ako sme my), v plnej slobode a s dôverou v Božiu milosť, ktorá využíva ľudské nástroje. Bratský rozhovor nie je predkladaním účtov z vlastného svedomia. Keď sa nás pri ňom niekedy na niečo pýtajú – a niekedy je veľmi vhodné, ba dokonca nutné, aby sa spýtali – postupujú s jemnosťou a opatrnosťou, pretože nikdo nie je v rozhovore nútený hovoriť o tom, čo je vyhradené pre spoveď.

Toto všetko, čo spomínam, deti moje, vám bude pripadať samozrejme, ale chcel som si to ujasniť v aktuálnom kontexte spoločnosti, ktorá je obzvlášť citlivá na súkromné záležitosti, i keď zároveň v niektorých prostrediach prekypuje nedostatkom hanby a nerešpektovaním súkromného života. Krátko po tom, čo sme poznali Dielo, nám všetkým vysvetlili, že nás nesmie ani napadnúť nazývať toho, s kým sa rozprávame, „svojim duchovným vodcom“. Jednoducho preto, že v Diele neexistuje, ani nikdy neexistoval žiadny kult osobnosti. Ten, kto prijal vedenie rozhovoru, predáva ducha Opus Dei bez akýchkoľvek dodatkov. Kto je poverený poskytovať túto pomoc, stratí sa, aby duše postavil pred Pána – v súlade so znakmi našej cesty: cesty v Diele, cesty, ktorá **je veľmi široká. Môže sa ísť vpravo alebo vľavo, na koni alebo na bicykli, po kolenách alebo po štyroch, ako keď ste chodili ako deti; dokonca i cez priekopu, avšak tak, aby sme nezišli z cesty.** [36]

Sviatosť zmierenia

16. Okrem bratských rozhovorov sa tiež obraciame na kňazov, zvyčajne raz za týždeň, aby sme od

nich prijali duchovnú pomoc spojenú so sviatosťou zmierenia. Ako je pochopiteľné, poskytujú ju spovedníci pridelení jednotlivým centráram, ktorí boli vysvätení, aby v prvom rade úplne slúžili svojim bratom a sestrám, a pretože poznajú a žijú v tom istom duchu, majú zvláštnu prípravu na to, aby nás usmerňovali, ale nikdy na to, aby nám prikazovali. Rovnakým spôsobom postupujú i ľudia, ktorí navštevujú rodinného lekára, pokiaľ ho majú, a nie cudzieho.

Ako jasne vyjadril svätý Josemaría, veriaci prelatúry majú zároveň podobne ako všetci katolíci úplnú slobodu spovedať sa alebo radiť sa s ktorýmkoľvek kňazom k tomu spôsobilým. Možno vás prekvapuje, že vám pripomínam túto tak jasnú vec, ale chcem sa o nej zmieniť, pretože je možno menej známa ľuďom, ktorí nepoznajú Opus Dei alebo ducha slobody vlastného nasledovníkom Ježiša Krista. Okrem toho náš Otec stanovil, aby sa pri spovedi a pri bratskom rozhovore zvyčajne nejednalo o tú istú osobu.

Duch iniciatívy a poslušnosti

17. Duchovné vedenie vyžaduje, aby určená osoba prejavovala prianie robiť pokroky v nasledovaní Krista. Práve ona ako prvá vyhľadáva primerane často toto povzbudenie a podnet, otvorí svoje srdce, aby sa jej mohli navrhnuť ciele, poukázať na možné vybočenie, podporiť v ťažkých chvíľach, poskytnúť útechu a pochopenie. Preto prejavuje iniciatívu a zodpovednosť. **Rada druhého kresťana a obzvlášť rada kňaza v morálnych otázkach a otázkach viery je účinnou pomocou pre rozpoznanie toho, čo po nás Boh v konkrétnej veci žiada. Ale táto rada nevyklučuje osobnú zodpovednosť. Sme to my, každý z nás, kto sa musíme nakoniec rozhodnúť – a budeme sa musieť zodpovedať Bohu za tieto rozhodnutia.**[37]

Aby sme podporovali pôsobenie Ducha svätého a duchovne rástli a stotožnili sa s Kristom, musíme v duchovnom vedení dbať o cnosti úprimnosti a poslušnosti, ktoré vyjadrujú postoj veriacej duše pred Utešiteľom. Takto popisoval svätý Josemaría doporučené všetkým veriacim, či už z Diela, alebo nie: **Určite dobre poznáte povinnosti svojej kresťanskej cesty, ktoré vás bez zastávky a pokojne privedú ku svätosti; iste budete prezieraví a dáte si pozor na ťažkosti, prakticky na všetky, povedal by som, pretože sa dajú predvídať už na začiatku cesty. No teraz vás budem prosiť a naliehať na vás, aby ste prijali pomoc a dali sa viesť duchovným vodcom, ktorému sa budete zverovať so všetkými vašimi svätými túžbami i s každodennými problémami ovplyvňujúcimi váš duchovný život, s vašimi víťazstvami i prehrami. V duchovnom vedení buďte vždy celkom úprimní: nenechajte si nič pre seba, bez hanby a bez strachu otvorte svoju dušu dokorán. Pozrite sa, ak tak neurobíte, oná rovná a zjazdná cesta sa začne klúkať a to, čo predtým bolo ako nič, sa napokon stane škrtiacou slučkou.**[38]

Opakujúc učenie Cirkevných otcov a duchovných autorov a opierajúc sa o mnohé roky pastierskej praxe, naliehal: **Ak sa v duši usídlil nemý diabol, všetko pokazí. Naopak, ak ho okamžite vyženieme von, všetko vyjde dobre a my sme šťastní, ideme životom rovno a priamo. Buďme vždy až drsne úprimní, no zachovajme pritom slušnosť a rozvahu.**[39]

Pán vyleje v hojnosti svoju milosť na tých, ktorí pokorne a s nadprirodzeným pohľadom prijímú rady udelené v duchovnom vedení a budú v nich vidieť hlas Ducha Svätého. Iba so skutočnou poslušnosťou srdca a mysle je možné pokročiť na ceste svätosti, pretože Utešiteľ svojimi vnuknutiami a radami tých, ktorí nás vedú, **dáva nadprirodzený zmysel našim myšlienkam, túžbam a činom. To on nás vedie, aby sme prijali ku Kristovo učenie a dôkladne si ho osvojili; to on nám dáva svetlo, aby sme si uvedomili svoje osobné povolanie, ako aj silu na uskutočnenie všetkého, čo Boh od nás očakáva. Ak budeme poddajní voči pôsobeniu Ducha Svätého, bude sa v nás čoraz výraznejšie formovať obraz Krista a každý deň sa budeme viac približovať k Bohu Otcovi. Ved' všetci, ktorých vedie Boží Duch, sú Božími synmi (Rim 8, 14).**[40]

Pokora a prezieravosť v udeľovaní duchovného vedenia

18. Zastavím sa teraz u predpokladov, ktoré sú potrebné u tých, ktorí ostatným poskytujú duchovné vedenie. Na prvom mieste je schopnosť mať rád ostatných takých, akí sú a hľadať výhradne ich dobro. Tak bude postoj týchto osôb vždy kladný, optimistický a povzbudzujúci. Okrem toho musia v sebe podnecovať cnosť pokory, aby nestratili zo zreteľa skutočnosť, že sú púhymi nádobami (vid' Sk 9, 15), ktoré chce Pán využiť k posväcovaniu duší.

Ďalej sa musia snažiť pripraviť sa čo najlepšie na vykonávanie svojej úlohy, poznať základné princípy duchovného života, ktorými sa duše zvyčajne riadia, a postupovať s opatnosťou v mimoriadnych situáciách, tzn. nespoliehať sa výhradne na vlastný úsudok. V týchto chvíľach, okrem toho, že je treba viac sa modliť, musia prosieť Ducha svätého, aby presvetlil a vyjasnil daný problém. Pokiaľ je to potrebné, je možné prosieť v súlade s morálnym učením o radu vzdelanejšie osoby. Aby totožnosť osoby, ktorej sa rada týka, zostala naozaj utajená a aby sa prísne zachovávala mlčanlivosť a diskretnosť tohto úradu, predloží sa im so zodpovedajúcim uvážením hypotetický prípad so zmenenými okolnosťami.

V Diele sme od počiatku vedeli a výslovne schvaľovali, aby sa ten, s ktorým sa bratsky zhovárane, mohol poradiť s príslušným riaditeľom, pokiaľ to pre účinnejšiu pomoc dotyčnému považuje za vhodné. Aby bol duch slobody a dôvernosti v týchto situáciách, ani bežných, ani častých, ešte jasnejší, osoba, ktorá prijala vedenie rozhovoru, sa opýta dotyčného, či si praje požiadať riaditeľa o radu osobne, alebo či sa mu zdá vhodnejšie, aby tak učinil ten, ktorý rozhovoru načúva. Jedná sa o postup, ktorý zintenzívňuje opatrenia na zachovanie opatrnosti a dôvernosti, bežné už od počiatku.

Popritom sa však každý môže obrátiť vo veci svojho vnútorného života priamo na Otca alebo regionálneho riaditeľa a riaditeľa delegácie. To nám, ktorí máme duchovné vedenie v Opus Dei, poskytuje záruku, že dostaneme to, čo potrebujeme a žiadame: ducha, ktorého nám predal svätý Josemaría bez akýchkoľvek úprav a dodatkov. Zároveň sa ani zďaleka nezmenšuje povinnosť zachovávať prirodzené tajomstvo, chránené s najvyššou opatnosťou a prísnosťou. Osobe, ktorá by v tomto bode nebola vzorná, by chýbal základný predpoklad pre poskytovanie duchovného vedenia.

Tí, ktorí sa starajú o druhých, sa snažia neustále podnecovať vnútornú slobodu zverených duší, aby slobodne odpovedali na požiadavky Božej lásky. Duchovné vedenie teda nie je uniformovaním veriacich Opus Dei – to by chýbal zmysel a prirodzenosť. Dielo **si nás žiada celkom slobodných a rozdielných. Ale chce, aby sme boli zodpovednými a dôslednými katolíkmi, tak aby srdce a rozum každého z nás nešli odlišnou cestou, každý podľa svojho, ale aby sme boli naopak jednotní a pevní a vždy konali to, čo je očividne treba konať, a nenechali se ovládať pohnútkami a pominuteľnými trendami pre nedostatok charakteru a poslušnosti voči vlastnému svedomiu.** [41] Musia však hovoriť dostatočne dôrazne, aby podnietili k putovaniu po cestách, ktoré ukazuje Boh, a zároveň tiež čo najláskavejšie, pretože nie sú ani pánmi duší, ani sa za nich nepovažujú, ale naopak ich služobníkmi: *fortiter in re, suaviter in modo*. **Pravá rozvaha vyžaduje podať vždy, keď to situácia vyžaduje, vhodný liek a obnaženú ranu dôkladne a bez utišujúcich prostriedkov ošetriť. (...)** V prvom rade musíme takto zaobchádzať sami so sebou a potom s tými, ktorým sme podľa spravodlivosti alebo lásky povinní pomôcť. [42]

V tejto úlohe nám nesmie brániť myšlienka, že i my sami sa musíme v tomto konkrétnom bode zlepšiť. **Vari nemôže liečiť aj lekár, ktorý je sám chorý, aj keby boli jeho ťažkosti chronické? Zabraňuje mu snáď jeho choroba predpísať vhodný recept iným chorým? Samozrejme, že nie: aby mohol liečiť, stačí, aby mal príslušné znalosti a aby ich vedel uplatniť v praxi; s rovnakým úsilím, s akým bojuje proti vlastnej chorobe.**[43]

Liturgická formácia

19. Súčasťou duchovnej formácie, úzko spojenej s doktrínalno-náboženskou formáciou, je láska k posvätnéj Cirkevnej liturgii, v ktorej sa uskutočňuje, obzvlášť pri svätej omši, dielo nášho vykúpenia.[44] **Svätá omša nás takto stavia pred základné tajomstvá viery, pretože je výslovným darom Najsvätejšej Trojice Cirkvi. A tak je zrejmé, prečo má byť svätá omša stredobodom a koreňom duchovného života kresťana.**[45]

Kresťanské poslanstvo je *performatívne*. To znamená, že evanjelium a liturgia, ktorá ho predkladá nášmu bytiu, nie je len oznámením vecí, ktoré možno vedieť, ale ide o poslanstvo, ktoré účinne pôsobí, vytvára skutočnosti a mení život.[46]

Nikto so zdravým rozumom a nadprirozeným chápaním nemôže zastávať názor, že liturgia je vecou kňazov, alebo že kňazi „slúžia“ a ľudia sú „účastní“. Svätý Josemaría, veľmi vzdialený tomuto názoru, všetkých nabádal k účasti: od chápania úzkeho spojenia bohoslužby slova s bohoslužbou obeti alebo esenciálneho rozmeru uctievania pri slávení, až po maličkosť, ako používanie misálu pre veriacich na uľahčenie ich účasti – najprv srdcom a potom slovami a danými gestami. Počul som, že už v

tridsiatych rokoch minulého storočia chcel (aby posilnil tento podnet), aby sa omša viedla ako dialóg s hlasnými odpoveďami na to, čo sa modlí kňaz. Vtedy to nebolo zvykom; chýbalo tridsať rokov do II. vatikánskeho koncilu.

Bohoslužba slova

20. Celá história vykúpenia a liturgie, ktorá ju slávi a sprítomňuje, sa vyznačuje Božou iniciatívou, ktorá nás volá a čaká na odpoveď každého z nás, s láskou, ktorá následne určuje celý náš deň, s úmyslom, aby sa oltárna obeť prejavovala po dvadsaťštyri hodín.

Slávenie bohoslužby slova pri svätej omši je opravdivý dialóg, ktorý vyžaduje diskrétnu odpoveď: je to Boh, ktorý hovorí k svojmu ľudu, a toto *Božie slovo* si ľud osvojuje posvätným tichom a spevmi a vyznaním viery v kréde s ním vyjadruje aj vnútorný súhlas a keď plný dôvery prednáša svoje prosby k Pánovi.[47] Cez čítanie k nám Utešiteľ **hovorí ľudskými slovami, aby náš rozum poznal a kontemploval, naša vôľa sa posilnila a naše skutky sa vyplnili.**[48] Aby sa čítanie premietlo do nášho života a stalo sa skutočnosťou, záleží na Božej milosti, ale tiež na príprave a horlivosti toho, kto ho číta, počúva a rozjíma o ňom. „Cez sväté Písma sme skutočne vedení k cnostným činom a čírej kontemplácii.“[49]

Tu sa nám odhaľuje jasný moment seba spytovania a nápravy. Aké plody každodenne získavame čítaním týchto textov pri svätej omši? Využívame tie okamžiky ticha po evanjeliu, aby sme na seba aplikovali Pánovo učenie? Pripomenul som, ako „sme mnohí boli svedkami toho, ako sa svätý Josemaría vždy *vnoril* do čítania pri svätej omši – to bolo zjavné už zo zafarbenia jeho hlasu. Vždy sa opakovalo to isté: po slávení oltárnej obete si poznačil vety, ktoré sa ho osobitne dotkli, aby o nich neskôr rozjímal. Tak sa pravidelne obohacovala jeho duša a jeho kázania. Snažme sa v tomto napodobňovať tak dobrého učiteľa. Boh sa nám zjavil, aby sme ho stále viac a lepšie poznávali a aby sme ho dávali poznať ostatným, prirodzene, bez ohľadov na okolie.“[50]

Liturgia Eucharistie

21. V tejto časti svätej omše sa kňaz v zásade neobracia na zhromaždených veriacich. Duchovné a vnútorné zameranie všetkých, kňaza i veriacich, je *versus Deum per Iesum Christum*, na Boha skrze Ježiša Krista. V eucharistickej liturgii **sa kňaz a ľud samozrejme nemodlia jeden k druhému, ale všetci k jedinému Pánovi. Preto sa počas modlitby pozerajú rovnakým smerom, na Kristov obraz v apside alebo na kríž alebo jednoducho smerom k nebu, tak ako to učinil Pán vo svojej kňazskej modlitbe v noci pred svojim umučením.**[51] Ako nám v živote pomáha toto spoločné uctievanie, toto stretnutie s prichádzajúcim Pánom, tento náš pohľad na kríž na oltári!

22. Pri slávení oltárnej Sviatosti je nevyhnutná poslušnosť a zbožnosť, ktoré sú úzko spojené. Sú tiež základnými predpokladmi k tomu, aby slávenie liturgie bolo prameňom a vrcholom života Cirkvi a každého kresťana. Obzvlášť poslušnosť, pretože „slová a liturgické obrady sú verným, po stáročia dozrievaným vyjadrením Kristovho zmyšľania a učia nás zmyšľáť ako on (porov. Flp 2,5); ak uvedieme do súladu naše zmyšľanie s týmito slovami, naše srdcia pozdvihneme k Pánovi.“[52] V tom je podstata toho, prečo máme poslúchať a milovať každé slovo alebo gesto: umožňujú nám prijať Boží dar, pomáhajú nám byť *alter Christus, ipse Christus*.

II. vatikánsky koncil pripomenul, že na to, aby sa dosiahol plný účinok liturgie, je tiež potrebné, aby všetci veriaci, kňazi aj laici, pristupovali k svätej liturgii duchovne pripravení a aby nastal súlad medzi ich myšlienkami a slovami.

A Benedikt XVI. vysvetľoval, že pri obradoch **hlas, slová predchádzajú našu myseľ. Bežne to tak nie je. Najprv sa myslí a až potom sa myšlienka premení na slovo. Ale tu prvé prichádzajú slová. Posvätná liturgia nám predkladá slová; my sa do nich musíme vžiť, musíme nájsť zhodu so skutočnosťou, ktorá nás predchádza (...). Toto je prvá podmienka: my sami musíme prijať za vlastnú štruktúru, znenie liturgie, Božie slovo. Tak sa naše slávenie liturgie skutočne stane slávením "spoločným" s Cirkvou. Naše srdce sa zväčšilo a my nerobíme ,niečo', ale ,spoločne' s Cirkvou hovoríme s Bohom.**[53]

V živote svätého Josemaría sa obdivuhodným spôsobom zjednocuje zbožnosť a poslušnosť a spoločne tak vytvárajú príklad niečoho úplne reálneho: **Nemôžeme lepšie prejaviť svoj záujem a všetku našu lásku k svätej obete ako svedomitým dodržiavaním liturgie – až do najmenších**

detailov -, ktorú nám Cirkev vo svojej múdrosti predpísala.

Okrem Lásky by nás k tomu mala viesť túžba podobat' sa Kristovi nielen vnútorne, ale aj navonok. Keď sa pohybujeme v širokom priestore kresťanského oltára v rytme a harmónii poslušnej svätosti, stotožňujeme sa s vôľou Kristovej nevesty, Cirkvi, a teda s Kristovou vôľou.[54]

Bol by som rád, keby nám toto krátke uvažovanie o svätej omši pomohlo roznieť záujem o liturgiu, o tento pokrm a nevyhnutnú súčasť duchovného života. Ako by som mohol nepripomenúť, že náš Zakladateľ napísal už v roku 1930, že všetci v Diele **musia vytrvalo a so záujmom sledovať všetky liturgické ustanovenia, i tie, ktoré by sa zdali menej dôležité. Kto miluje, nenechá si ujsť žiadnu drobnosť. Tak som to videl: tieto maličkosti súobrovská vec: láska. Poslúchať Svätého otca i v tom najmenšom znamená milovať ho. A milovať Svätého otca znamená milovať Krista a jeho matku, našu najsvätejšiu matku Máriu. My sa usilujeme iba o toto: pretože ich milujeme, chceme omnes, cum Petro, ad Iesum per Mariam.**[55]

FORMÁCIA V KATOLÍCKEJ DOKTRÍNE

23. Kto úprimne miluje Boha, cíti sa podnecovaný k tomu, aby ho stále viac a lepšie spoznával. Neuspokojí sa iba s povrchným stykom, snaží sa čo najhlbšie pochopiť všetko, čo s Ním súvisí. **Úsilie o nadobudnutie teologickej nauky, tejto dobrej a pevnej kresťanskej doktríny, je v prvom rade motivované túžbou poznávať a milovať Boha. No zároveň vychádza zo všeobecnej snahy veriacej duše do hĺbky pochopiť zmysel tohto sveta, ktorý je dielom Stvoriteľa.**[56]

Preto cieľom formácie z doktrinálno-náboženského hľadiska, ktorú Opus Dei poskytuje svojim veriacim je, aby sme dostali učenie Cirkvi a prehĺbili jeho znalosť.

S rovnakým pohľadom (smerom k Bohu a k svetu) ukázal blahoslavený Ján Pavol II. súčasnú potrebu vzdelávať sa v katolíckom učení. „*Teologické školenie* laikov sa dnes javí stále potrebnším nielen na základe dynamiky ich prehlbovania vo viere, ale aj na základe požiadavky „dosvedčovať nádej, ktorá je v nich“ pred svetom a jeho ťažkými a komplexnými problémami. Absolútne sa vyžaduje systematická *katechéza*, prispôsobená veku a rozličným životným situáciám. Tak isto naliehavý je vyslovene kresťanský vplyv na *kultúru*, ako odpoveď na večné otázky, ktoré aj dnes znepokojujú ľudí a spoločnosti.“ [57]

Od počiatkov Opus Dei, dokonca ešte predtým svätý Josemaría prejavoval zvláštny záujem o to, aby osoby, ktorým sa venoval po duchovnej stránke, prehlbovali svoju doktrinálno-náboženskú formáciu, pretože **každý kresťan sa v rámci svojich možností musí snažiť o seriózne a vedecké štúdium viery.**[58]

24. Ako napísal svätý Gregor Veľký, „k ničomu je zbožnosť, pokiaľ chýba úsudok vedy“[59] a „veda nie je ničím bez prínosu zbožnosti“[60]. Náš Zakladateľ naliehal, aby štúdium doktríny bolo doprevádzané úprimným duchovným životom, dôverným stykom s Ježišom Kristom v modlitbe a vo sviatostiach a so synovskou oddanosťou k Panne Márii. Učil, že **pravda je vždy svojim spôsobom posvätná. Je to Boží dar, Božie svetlo, ktoré nám ukazuje cestu za Tým, ktorý je Svetlom vo svojej podstate. A to sa uskutočňuje zvlášť vtedy, keď sa o pravde uvažuje v nadprirodzenej rovine. Preto je treba zaobchádzať s ňou s úctou, s láskou (...). Okrem toho sme presvedčení o tom, že táto Božia pravda nás presahuje, že naše slová nemôžu úplne vyjadriť jej krásu, ba že je dokonca možné, že ju úplne nechápeme a sme ako tí, ktorí podávajú správu, ktorej celkom nerozumejú.**[61]

Úsilie Prelatúry o dôkladné vzdelanie všetkých svojich veriacich a mnohých ďalších osôb v doktrinálnej oblasti sa vypláca – zvlášť v čase, ako je dnešná doba, kedy sa táto potreba ukazuje ako osobitne naliehavá. Ako radostná skutočnosť sa teda javí dávne tvrdenie nášho Zakladateľa: **celé Dieło je jedna veľká katechéza konaná živou, prostou a bezprostrednou formou vo vnútri spoločnosti.**[62]

Vernosť Učiteľskému úradu Cirkvi a sloboda v názorových otázkach

25. Doktrínálna formácia zahŕňa všetky oblasti od filozofie po teológiu, kánonické právo, atď. Cez túto prípravu, ktorá sa v prípade numerárov a numerárok a mnohých pridružených rovná vzdelávacím programom študovaným na pontifikálnych univerzitách, sa prispieva k tomu, aby sa vo všetkých vrstvách spoločnosti nachádzali osoby rozhodnuté vydávať živé svedectvo o evanjeliu slovami i skutkami: *buďte stále pripravení* – píše svätý Peter – *obhájiť sa pred každým, kto vás vyzýva zdôvodniť nádej, ktorá je vo vás* (1 Pt 3, 15).

V súlade so smernicami Cirkevného magistéria je v najrôznejších filozofických a teologických výkladoch obzvlášť dôležitá doktrína Učiteľského úradu Cirkvi. Tak sa napĺňa doporučenie II. vatikánskeho koncilu a mnohých rímskych biskupov: „Učiť sa hlbšie prenikať do tajomstva spásy pod vedením svätého Tomáša a pochopiť ich súvislosti.“[63]

Svätý Josemaría sa tohto pridržal a pripomínal to profesorom povereným viesť všeobecné štúdiá Prelatúry. Zároveň vysvetľoval, s myslou otvorenou pre rozvoj teologickej vedy, že na základe tohto doporučenia **nemôžeme vyvodzovať, že by sme sa mali obmedziť iba na prijatie a opakovanie učenia svätého Tomáša.**

Ide o niečo celkom iné: zaiste musíme rozvíjať učenie anjelského učiteľa, ale tak, ako by ho bol rozvíjal on, keby tu bol. Niekedy tak bude treba dokončiť to, čo on mohol iba začať; preto si osvojujeme aj pravdy objavené ostatnými autormi.[64]

Slovami nášho Otca som tak pripomenul základnú charakteristiku ducha Opus Dei: **nemáme žiadnu inú spoločnú doktrínu než je učiteľský úrad Svätej stolice. Prijímame všetko, čo prijíma Učiteľský úrad Cirkvi a odmietame všetko, čo on odmieta. Pevne veríme všetkému, čo ustanoví za pravdu viery, a zároveň si osvojujeme všetko, čo vychádza z katolíckej doktríny.**[65] A vnútri tejto rozsiahlej doktríny nech si každý z nás utvorí svoj vlastný názor.[66] Štatúty Prelatúry zakazujú – ako povedal náš Zakladateľ –, aby Opus Dei vytvorilo alebo prijalo za vlastnú určitú filozofickú či teologickú školu.[67] To okrem lásky k slobode vyjadruje základný eklesiológický fakt: členovia prelatury sú bežní kresťania alebo prípadne sekulárni kňazi s rovnakou slobodou názoru ako ostatní katolíci.

APOŠTOLSKÁ FORMÁCIA

26. Hlboké poznanie základných náboženských právd a etických a morálnych aspektov vykonávania práce je tiež dôležité pre rozsiahlu apoštolskú činnosť v profesnom prostredí, kde sa každý pohybuje. **Svetlo nasledovníkov Krista nemá byť na dne údolia, ale na návrší, aby ľudia videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach** (Mt 5,16).[68]

Celkom iste je mnoho osôb s veľkým srdcom, schopných zamilovať si Boha, ktorým však chýba svetlo učenia, ktoré by dalo ich životu smer a zmysel. A kresťanom pripadá povinnosť a potešenie poskytnúť im ich. Jeden úryvok z Nového zákona to jasne dokazuje. Na pokyn Ducha svätého sa Filip uberal po ceste do Gazy. Prechádzal tadiaľ koč, v ktorom sa vracal vysoký hodnostár, vyslanec etiópskej kráľovny, späť do svojej krajiny, potom, čo vykonal púť do Jeruzalema. *Filip k nemu pribehol a počul, ako číta proroka Izaiáša. Povedal mu: „A rozumieš tomu, čo čítaš?“ On odpovedal: „Ako by som to mohol, ak mi to niekto nevysvetlí?“ A požiadal Filipa, aby nastúpil a posadil sa k nemu* (Sk 8, 30-31).

To je úloha zverená katolíkom: oznamovať v pokoji a vytrvale Ježišovu dobrú zvesť a hlásaním zjaveného učenia zamedziť náboženskej nevedomosti. **Kresťanský apoštolát - a teraz mám konkrétne na mysli apoštolát bežných kresťanov, mužov a žien, ktorí žijú rovnaký život ako ostatní ľudia - je veľkou katechézou. V rámci nej sa osobným kontaktom, verným a skutočným priateľstvom prebúda u ostatných ľudí hlad po Bohu a pomáha sa im odhaľovať nové obzory. To všetko sa uskutočňuje s prirodzenosťou, s prostotou, ako som už spomínal, príkladom dobre prežívanej viery, láskavým slovom, ktoré je však naplnené mocou Božej pravdy.**[69]

Musíme vrúcne rozširovať Kristovu pravdu, získať ostatných pre tento poklad, ktorý sme obdržali, aby pocítili, že **nieto nič krajšieho, ako nechať sa získať Kristovým evanjeliom. Nejestvuje nič krajšieho, ako poznať Jeho a ohlasovať ostatným jeho priateľstvo.**[70]

27. V Dekréte o apoštoláte laikov II. vatikánsky koncil učí, že „apoštolát môže dosiahnuť plnú účinnosť iba prostredníctvom všestrannej a integrálnej výchovy, ktorú si vyžaduje nielen stály pokrok samého laika v duchovnom živote i v poznaní náuky, ale aj rozmanitosť situácií, osôb a úloh, ktorým sa má jeho činnosť prispôbiť. (...) Okrem výchovy spoločnej všetkým kresťanom mnohé formy apoštolátu vyžadujú, vzhľadom na rozličnosť osôb a okolností, aj špeciálnu a osobitnú prípravu.“[71]

V ostatných rokoch vyžaduje toto úsilie duší väčšie nasadenie, aby bolo možné odolávať rýchlo postupujúcej sekularizácii, ktorá sa natrvalo usadila dokonca i v tradičných kresťanských krajinách. Opäť oživiť Kristovým duchom korene týchto národov je práve cieľom novej evanjelizácie.[72] V Prelatúre je preto každý nasmerovaný a povzbudzovaný k uskutočňovaniu úlohy šíriť evanjelium, ktoré prijal krstom, v duchu a so špecifickými prostriedkami Opus Dei, prostredníctvom **apoštolátu priateľstva a dôvery**.

Ján Pavol II. pripomínal, že svet „*potrebuje hodnoverných poslov viery, ktorých životy žiaria v spoločensťve s krížom a vzkriesením Krista krásou evanjelia.*(...) Každý pokrstený si musí ako svedok Krista osvojiť vzdelanie zodpovedajúce svojmu stavu nielen preto, aby sa zabránilo schátraniu viery v nepriateľskom prostredí vinou nedostatku starostlivosti, ale aj preto, aby evanjeliové svedectvo dostalo oporu a nové impulzy.“[73]

Osobný apoštolát priateľstva a dôvery

28. Náš Pán prišiel na zem, aby všetky duše získali večný život, a ráta tiež so svojimi učeníkmi: *ut eatís*, opakuje nám kresťanom rovnako ako apoštolom, aby ste išli a prinášali ovocie a vaše ovocie aby bolo trvalé (porov. Jn 15, 16). Preto, deti moje, musíme rozšíriť jeho učenie vo všetkých najrôznejších prostrediach, pretože chceme získať pre Pána všetky duše. Ale rozumie sa, že začneme tými, ktorí sú nám najbližšie.

V prelatúre Opus Dei, ako som už povedal, uprednostňujeme **apoštolát priateľstva a dôvery**, ako ho nazýval svätý Josemaría. Osobný styk, pri ktorom srdce vleje do srdca toho druhého svoje poznanie Krista a svoju lásku k nemu, a tak umožní, aby sa druhý otvoril jemným podnetom milosti.

Priateľstvo predpokladá vzájomnú výmenu dojmov a túžob (a zároveň ich aj vytvára). Ale to, „kde sa toto spoločenstvo v prvom rade realizuje, je pri spoločnom spoluprežívaní (...). Práve preto je spoločné spoluprežívanie tak vlastné priateľstvu.“[74] Týmto stykom sa uskutočňuje prvý krok na ceste priateľstva. Preto nám pôsobí radosť využívať príležitosti poznávať nových priateľov, ktoré nám prinášajú naše profesijné a sociálne činnosti – s cieľom pomôcť im a tiež sa od nich učiť, pretože priateľstvo je nevyhnutne obojstranné. Náš Otec nás vyzýval, aby sme sa chovali ako *Kristus idúci okolo ľudí cestami bežného života*. **Pán nás chce využiť k tomu, aby sa spriatelil s ľuďmi na zemi – využije naše vzťahy s ľuďmi, naše schopnosti milovať a dať sa milovať, ktoré nám udelil.**[75]

Medzi vlastnosťami tohto spôsobu služby je zvlášť viditeľná potreba dokázať sa prispôbiť schopnostiam a povahe každého tak, aby porozumel tomu, čo od nás počuje. Svätý Josemaría nazýval toto úsilie o to, aby sa nám dalo porozumieť, **darom jazykov**, ktorý sa prejavuje ako ovocie milosti, modlitby a osobnej prípravy k tomu, aby učenie Cirkvi znelo v ušiach poslucháčov v nových odtieňoch. **Je treba opakovať to isté, ale rôznymi spôsobmi. Je to forma, ktorá musí byť stále nová a rôzna, nie doktrína.**[76]

Ide o to napodobňovať Ježiša, ktorý vysvetľoval najnáročnejšie učenie prostredníctvom podobenstiev a príkladov, ktorým mohli rozumieť všetci, každý podľa svojich schopností. Podnecujme prianie vysvetľovať kresťanské pravdy atraktívnou formou: *Vaša reč nech je vždy milá, soľou korenená, aby ste vedeli, ako máte každému odpovedať* (Kol 4, 6). Nejedná sa o žiadnu formalitu, o to, aby sme pôsobili vzdelane, ide o to, aby to, čo hovoríme, malo obsah a aby sme hľadali Božiu slávu a dobro duší.

29. V tomto kontexte sa ukazuje ako mimoriadne dôležitá znalosť svätého Písma (Starého i Nového zákona), ktorá je plodom pravidelného čítania a pozornej meditácie. Nedávno to pripomenul pápež Benedikt XVI. v apoštolskej exhortácii *Verbum Domini* o Božom slove v poslaní Cirkvi. V nej pápež hovorí, že medzi inými veľkými svätcami, ktorým Pán udelil zvlášť svetlo k prehĺbeniu duchovného chápania Biblie, sa tento paprsok svetla ukazuje na **svätom Josemaríovi Escrivá v jeho kázaní o všeobecnom povolaní k svätosti**. [77]

Svätý otec píše, že **dôležitým momentom pastoračnej animácie Cirkvi, v ktorej možno múdro odhaľovať ústredné miesto Božieho Slova, je katechéza, ktorú v jej rozličných formách a etapách musí stále sprevádzať Božie slovo.**[78] A vysvetľuje, ako **stretnutie emauzských učeníkov s Ježišom, ktoré opisuje evanjelista Lukáš (Lk 24,13-35), v istom zmysle predstavuje model katechézy, ktorej stredobodom je „vysvetľovanie Písem“, ktoré je schopný dať len Kristus (porov. Lk 24,27) tým, že na sebe samom ukazuje ich naplnenie. Takýmto spôsobom sa rodí nádej, silnejšia než akákoľvek prehra, ktorá z týchto učeníkov robí presvedčených a dôveryhodných svedkov Zmŕtvychvstalého.**[79] Nepripomínajú vám tieto slová nadšené tvrdenie nášho Otca, že teraz sú Emauzy celý svet, lebo Boh posvätil všetky Božie cesty na tejto zemi?[80]

Spomeňte si na to, ako nám odovzdal posolstvo tohto úryvku zo svätého Lukáša. Hovoril, že **celý Kristov život je Božský príklad, ktorý máme napodobňovať, ale to, čo nám hovorí evanjelista v scéne o emauzských učeníkoch, sa nás dotýka zvláštnym spôsobom.**[81] Túto scénu použil tiež ako príklad osobného apoštolátu priateľstva a dôvery. Kládol zvláštny dôraz na jednu vec: je nutné, aby sme sa chopili iniciatívy, aby sme ponúkali ľuďom svoje priateľstvo a pomáhali im v ich hľadaní Boha, rešpektujúc a chrániac ich súkromie a slobodu.

Na ceste do Emauz ide Zmŕtvychvstalý za dvomi učeníkmi, vracajúcimi sa domov, skrúsenými bolestnými udalosťami, ktoré zažili, utrpením a smrťou Pána. Tento Ježišov čin nás učí, že priateľstvo znamená byť účastným na radosti a smútku našich priateľov a vyžaduje od nás pochopenie a náš čas. **Ježiš kráča s týmito dvoma mužmi, ktorí už stratili takmer všetku nádej, až sa im začína zdať, že život nemá žiaden zmysel. Kristus chápe ich žiaľ, preniká do ich srdca a odhaľuje im niečo zo života, ktorý v ňom prebýva.**[82] Podobne aj my musíme byť účastní na obavách, radoostiach a problémoch tých, s ktorými sa stretávame – sme ako každý jeden z našich kolegov v našom zamestnaní a nič nás nedelí: nádherný znak nášho ducha je to, že Dielo nevytrháva nikoho z jeho prostredia a vyzýva nás, aby sme boli vo svete bez toho, aby sme sa stali svetskými.

Tak sa máme správať v prostredí, v ktorom sa pohybujeme a zároveň nesmieme strácať zo zreteľa (pokiaľ sme verní), že Ježiš Kristus v nás pôsobí a praje si využiť náš príklad a slová, aby získal ďalšie osoby a aby nás zároveň oni obohacovali svojim priateľstvom. Je celkom pochopiteľné, že skutoční priatelia spoločne prežívajú svoje radosti a trápenia, svoje činnosti a samozrejme aj najväčší poklad, ktorý kresťan vlastní, a to Kristov život. Hovorme s nimi o Bohu, o radosti, ktorú nám pôsobí mať ho vo svojej duši, o nesmiernej hodnote, ktorú jedine on môže udeliť ľudskej existencii.

Keď sa kresťania takto chovajú, účinne spolupracujú na evanjelizačnom poslaní Cirkvi. Vkladajú Krista do srdca a duše všetkých svojich známych, aby tak pomáhali vztyčiť Kríž na vrchole každej ľudskej činnosti.

Apoštolát v rodine a s mladými

30. Je veľa činností, ktoré pomáhajú šíriť Božie kráľovstvo. Sú však také, ktoré majú objektívne väčšiu dôležitosť v závislosti na danej dobe a mieste. Rodina, formovanie mládeže a svet kultúry predstavujú veľkou mierou výzvu k novej evanjelizácii, na ktorú apeluje Svätý otec.

Rodina bezpodmienečne potrebuje, aby sa znovu upevnila pôvodná *prst'*, ktorú si prial Boh pri stvorení sveta a ktorú si zvyky a občianske zákony mnohých krajín zaumienili pokaziť. Ide o mimoriadne dôležitú úlohu, na ktorej sa podieľame my katolíci spoločne s osobami ostatných vyznaní a osobami neveriacimi, ktoré sú si vedomé toho, že podpora rodiny – spoločné prežívanie lásky medzi mužom a ženou, nerozlučiteľné a otvorené životu – predstavuje nenahraditeľný pilier správneho usporiadania spoločnosti a dôležitý základ k tomu, aby ľudia dosiahli pravdu a šťastie. Okrem toho, čo môžeme dosiahnuť spoločne s ďalšími ľuďmi, môžeme i sami pomôcť napríklad v tom, aby si manželia navzájom odpúšťali a lepšie chápali, že ich život je odovzdaním sa tomu druhému; a pokiaľ ide o kresťanské manželstvo, aby pochopili, že sú účastní tajomstva spojenia Krista s jeho Cirkvou. Táto obojstranná vernosť, prejav skutočnej lásky, predstavuje tiež cestu k dosiahnutiu neba.

Apoštolátska činnosť s mládežou bude vždy životne dôležitou výzvou pre svet a pre Cirkev, pretože formuje tých, ktorí budú neskôr určovať smer spoločnosti a budú ju posúvať ďalej po cestách vyznačených Stvoriteľom a Vykupiteľom.

V tejto oblasti nadobúda zvláštnu dôležitosť apoštolát zábavy a dobrého využívania voľného času. Obmedzím sa tu iba na to, že vám pripomeniem to, čo som napísal v roku 2002: že je nutné dať kresťanský obsah „zvykom, zákonom, móde, komunikačným prostriedkom, umeleckých prejavom. Všetky aspekty, ktoré je možné nájsť v centre boja o novú evanjelizáciu spoločnosti, ku ktorej kresťanov bez prestania vyzýva Svätý otec.“[83]

Apoštolát a kultúra

31. Široký svet myslenia a kultúry, exaktných a humanitných vied a techniky sa stále ukazuje ako zvláštna oblasť, ktorú je nutné objasňovať svetlom evanjelia. „Od kresťanov sa teda žiada kultivovať svoju vieru, aby sa mohli kriticky vyrovnávať so súčasnou kultúrou a klásť odpor jej lákadlám; aby mohli účinne ovplyvňovať svoje kultúrne, hospodárske, spoločenské a politické prostredia; aby mohli zreteľne dokazovať, že spoločenstvo príslušníkov Katolíckej cirkvi spolu s ostatnými kresťanmi je mocnejšie než akýkoľvek etnický zväzok; aby mohli ďalej odovzdávať vieru plnú radosti mladej generácii; aby mohli budovať kresťanskú kultúru, schopnú evanjelizovať mnohovrstevnú kultúru, v ktorej žijeme.“[84]

Apoštolát Diela je **more bez brehov**. Chceme otvoriť náruč dokorán všetkým tak, ako Kristus na kríži. Z tohto pramení naše úsilie získať i tých, ktorí sa nachádzajú od Boha najďalej. Takto nás to učil svätý Josemaría, ktorý mal rád apoštolát *ad fides*, ako to neustále opakoval. Náš Otec nás povzbuzoval, aby sme **prejavovali zvláštne úsilie v apoštoláte ad gentes, s neveriacimi (...). Spočiatku – zopakujem to, čo vždy hovorím – srdečným, úprimným a verným priateľstvom.**[85] Keď sa chopíme príležitostí, ktoré vyplývajú z najrôznejších vzťahov, vznikajúcich pri výkone profesnej práce vo svete charakterizovanom globálnosťou, potom bude ľahšie viesť rozhovory s osobami iných vyznaní a náboženstiev alebo bez vyznania s priateľmi vzbudiť v nich túžbu poznať Boha lepšie. Dokonca budeme pomáhať i tým, ktorí ku Katolíckej cirkvi zaujímajú negatívny postoj, pokiaľ s nimi budeme jednať s citom, trpezlivosťou, porozumením a starostlivosťou.

Považujem za dôležité predovšetkým to – povedal Benedikt XVI. vo svojom príhovore k rímskej kúrii –, že i ľudia, ktorí sa považujú za agnostikov alebo ateistov, majú nám ako veriaci ležať na srdci. Keď hovoríme o novej evanjelizácii, možno to v týchto ľuďoch vzbudzuje obavy. Nechcú sami seba považovať za objekty misijí, ani sa zriekať svojej slobody myslenia a vôle. Otázka o Bohu sa však týka aj ich, napriek tomu, že nemôžu veriť v konkrétnu povahu jeho záujmu o nás.[86]

I keď sa do aktivít tohto typu zapoja vo zvláštnej miere iba niektorí, vnímame ako povinnosť podporovať ich svojou modlitbou. Pretože každý z nás, Božích detí vo svätej Cirkvi, chce žiť iba preto, aby zanesol Pánovo meno všetkým národom a kultúram, až do posledného kúta zeme (porov. Sk 9, 15).

PROFESIJNÁ FORMÁCIA

32. Vzhľadom k tomu, že Prelatúra ustanovuje bežnú prácu za kľúčovú vec osobného posväcovania a za bežný rámec apoštolskej práce svojich veriacich, je pochopiteľné, že nabáda k dobrej profesnej formácii. **Štúdium či akékoľvek odborné vzdelanie je pre nás vážnou povinnosťou.**[87]

V nedávnej dobe Cirkevné magistérium začalo označovať prácu za oblasť, kde veriaci laici hľadajú svoju svätosť (všetci si pri tomto spomíname na učenie svätého Josemaríu od roku 1928). Cirkev vidí svoju osobitnú úlohu „vo formovaní takej duchovnej práce, ktorá pomôže všetkým ľuďom priblížiť sa prostredníctvom nej k Bohu, Stvoriteľovi a Vykupiteľovi, zúčastňovať sa na jeho spasiteľných plánoch týkajúcich sa človeka a sveta a prehlbovať vo svojom živote priateľstvo s Kristom“.[88]

Práca a jednota života

33. V homílii *Vášnivo milovať svet* svätý Josemaría zdôrazňoval dôležitosť *jednoty života* kresťana, pri ktorej je v jednote nábožnosť, práca a apoštolát. **Hlásal som to neustále slovami svätého Písma: svet nie je zlý, veď vzišiel z Božích rúk, veď je jeho stvorením, veď Boh naň pozrel a videl, že je to dobré (porov. Gn 1, 7n). To my ľudia robíme svet zlým a škaredým svojimi hriechami a svojou nevernosťou. Nepochybujte o tom, deti moje: akýkoľvek únik pred ctnosťami každodennými skutočnosťami je vo vašom prípade, v prípade mužov a žien zo sveta, v rozpore**

s Božou vôľou.

Naopak teraz musíte pochopiť - s novým objasnením -, že Boh vás volá k tomu, aby ste mu slúžili v civilných, svetských, hmotných činnostiach ľudského života, v laboratóriu, na operačnej sále nemocníc, v kasárňach, na univerzitnej katedre, v továrni, dielni, na poli, doma, skrátka v každej z obrovského množstva prác nás každý deň čaká Boh. Pamätajte na to: v najobyčajnejších situáciách je niečo sväté, božské, skryté, a je na každom z vás, aby ste to objavili. (...)

Niet inej cesty, deti moje: Bud' budeme vedieť nachádzať Pána vo svojom bežnom živote, alebo ho nikdy nenájdeme. Môžem vám povedať, že naša doba potrebuje vrátiť veciam a situáciám, ktoré sa zdajú najobyčajnejšími, ich vznešený pôvodný zmysel, dať ich do služieb Božieho kráľovstva, zduchovníť ich tým, že z nich spravíme prostriedok nášho trvalého stretávania sa s Ježišom Kristom a príležitosť k takémuto stretávaniu. [89]

Formácia, ktorú poskytuje Prelatúra, smeruje k rozvoju nevyhnutného nadprirodzeného ducha, aby sa každý snažil slúžiť ostatným, konať svoju prácu čo najdokonalejšie, a tak ju premieňať na nástroj k dosiahnutiu svätosti a apoštolátu. Preto sa musíme usilovať o dosiahnutie nutnej profesnej reputácie medzi svojimi kolegami, ktorá sa získava mnohoročným úsilím a usilovnosťou. Každý sa má vzdelávať vo svojom obore ako ostatní, na vysokých a odborných školách, v dielňach atď. Duch Diela nás nabáda vykonávať túto odbornú prípravu stále lepšie. Všetci máme úplnú voľnosť, týkajúcu sa výberu svojej profesie, i v jej vykonávaní. Dielo iba ukazuje, ako sa posväcovať v tejto oblasti, bez toho, aby zasahovalo do osobných pracovných okolností.

Vôbec nezáleží na druhu vykonávanej práce, pokiaľ je poctivá: **Čo je dôležitejšie – byť profesorom na univerzite v Sorbonne, alebo vykonávať domáce práce? Poviem ti toto: pokiaľ si svätá, pretože sa posväčuješ vykonávaním svojej práce, je to to najdôležitejšie.**[90] A inokedy dodal: **Keď vravím, že si nie som istý, či je rovnako dôležitá alebo ešte dôležitejšia práca žien, ktoré pracujú ako upratovačky na Navarrské univerzite, ako je práca vládneho výboru, nežartujem. Iba opakujem to, čo som si vždy myslel. Úloha každej ženy, ktorá radostne a z lásky vykonáva svoju prácu, môže byť niečím hrdinským, ničím banálnym, a samozrejme môže byť tiež omnoho účinnejšou než práca nejakého slávneho vedca, ktorý myslí iba na zverejnenie výsledkov svojich výskumov. Opakujem: odpoveď na otázku, čo je dôležitejšie, záleží na láske a obeti, ktorá sa do práce vkladá. Avšak obeti príjemnej, radostnej a dobrovoľnej. Ak je to opačne, je lepšie nerobiť ju vôbec.**[91]

Všetci katolíci majú povinnosť robiť všetko, čo je v ich silách, aby Kristus naozaj vládol v spoločnosti, a tieto sväté túžby sa prejavujú tiež v snahe nadobudnúť nutnú profesnú reputáciu, *lampu*, ktorá vyžaruje Kristovo svetlo (porov. *Mk* 4, 21).

Študenti preto musia cítiť povinnosť získať dobré známky. Nezapúdajte na to, čo napísal svätý Josemaría v Ceste a čo slúžilo ako sprievodca toľkým generáciám mladých po celom svete: **Pre moderného apoštola je hodina štúdia hodinou modlitby.**[92]

Čistota úmyslu

34. Keď dbáme na svoju profesnú prípravu, pamätajme zodpovedne na to, že všetky naše zamestnania sú vždy iba *prostriedkom* na dosiahnutie svätosti a vykonávanie apoštolátu. Je úplne nevyhnutné nestrátiť to v tejto dobe zo zreteľa, pretože v dnešnej vysoko konkurenčnej spoločnosti sa veľmi ľahko profesné zamestnanie umiestni na prvom mieste všetkých aktivít, pred ostatnými povinnosťami k Bohu, k rodine a ostatným ľuďom. Nalieham na vás slovami nášho Otca: **Pracujte obrátený tvárou k Bohu bez snahy o získanie ľudskej slávy. Niektorí ľudia považujú prácu za prostriedok k dosiahnutiu pocty alebo k získaniu moci a bohatstva, ktoré uspokojí ich osobnú ctižiadosť, alebo k pocitu hrdosti z vlastných schopností.**

My, Božie deti v jeho Opus Dei, nikdy nepozeráme na profesnú prácu ako na niečo, čo je spojené s egoizmom, samoľúbosťou alebo pýchou. Vidíme ju iba ako príležitosť k službe všetkým ľuďom z lásky k Bohu. [93] Preto (dodával náš Otec), **dobrym ukazovateľom toho, že konáte s čistým úmyslom, s ktorým musíte vašu profesijnú prácu vykonávať, je práve spôsob, akým využívate spoločenské a priateľské vzťahy vznikajúce pri výkone povolania k priblíženiu**

sa týchto duší k Bohu. V určitých prípadoch – pokiaľ sú k tomu vhodné podmienky – tým, že ich postavíte pred problém ich povolania.[94]

V rámci profesijnej prípravy sa nevyhnutne musíme snažiť o dobré poznanie okruhov katolíckej doktríny, ktoré sa osobitne týkajú našej profesie, či tých, ktoré sú aktuálne predovšetkým v našej krajine. Možno sa líšia miesto od miesta, ale niektoré sú záväzné všade: napríklad otázky spojené s manželstvom a rodinou, vzdelaním, „evanjeliom života“, bioetikou, spravodlivosťou a láskou k blížnemu v pracovných vzťahoch,... Príklad poctivosti pri plnení profesných, rodinných a spoločenských povinností tak predstavuje hodnoverné svedectvo, ktoré máme všetci vydávať. „Ako následok vašej ľudskej a kresťanskej poctivosti – písal som vám – navyše vznikne vo vašom okolí, za šľachetnej a bratskej spolupráce s mnohými mužmi a ženami dobrej vôle, mnoho iniciatív priamo smerujúcich k riešeniu konkrétnych sociálnych problémov. V týchto chvíľach pozdvihujem vo vďakvyzdaní svoje srdce k nášmu Pánovi, pretože okolo Prelatúry prekvitajú mnohé skutky solidarity – s pomocou mnohých katolíckych i nekatolíckych spolupracovníkov –, ktorí prispievajú k šíreniu spravodlivosti a pokoja na zemi a prinášajú desaťtisícim ľudí **silný a utišujúci balzam lásky** – ako vravel náš Otec (*Íst' s Kristom*, č. 183).

Apoštolská spontánnosť

35. Deti moje, chcel som vám opäť pripomenúť, že **jediným cieľom, jediným želaním Opus Dei a každého z jeho detí je slúžiť Cirkvi tak, ako si to ona sama praje – v medziach nášho špecifického povolania, ktoré sme dostali od Pána.**[95] Z času na čas náš Otec hovoril o Opus Dei ako o **organizovanej dezorganizácii**, pretože jeho charakteristický spôsob spolupráce na poslaní Cirkvi – tak ako ho chcel Boh – spočíva v poskytovaní formácie (v jej rôznych aspektoch). Môžno povedať, že prelatura Opus Dei venuje celú svoju energiu tejto činnosti, tejto katechéze. A vy sa potom jednotlivo snažite – vybavení prijatými a vžitými vedomosťami, s osobnou slobodou a zodpovednosťou – dodať do obehu spoločnosti miazgu kresťanského ducha.

Keď náš Otec odpovedal jednému novinárovi na otázku týkajúcu sa tohto charakteristického znaku Diela, vysvetlil, že **hlavný a zásadný význam prikladáme apoštolskej spontánnosti človeka, jeho slobodnej a zodpovednej iniciatíve vedenej pôsobením Ducha, a nie organizačným štruktúram, príkazom, taktikám a plánom pripravovaným v centre, v sídle vedenia.**[96]

Na záver se vrátim k tomu hlavnému: buďme ako kresťania deň čo deň oddaní Bohu a ostatným. Svedomíte sa snažme byť vernými rímskemu pápežovi, modlime se pravidelne za jeho osobu a jeho úmysly. Žime v úprimnej a ozajstnej jednote s biskupmi a všetkými katolíckymi. Naplňme sa optimizmom a vďačnosťou Pánovi pri spoluúčasti na novej evanjelizácii. Utekajme se k Panne Mári, Kráľovne sveta a Matke Cirkvi, aby sme na jej orodovanie získali z neba potrebné milosti.

Ako zvláštneho orodovníka uvedieme samozrejme svätého Josemaríu, ktorý svojim životom a učením stvárnil ducha prijatého od Boha 2. októbra 1928, aby sa jeho synovia a dcéry a mnoho ďalších ľudí mohlo vydať po všetkých pozemských cestách a s milosťou Ducha svätého ich zbožšťovať.

S veľkou láskou vám žehná

váš Otec

+ Javier

V Ríme, 2. októbra 2011

[1] Benedikt XVI., Encyklika *Spe salvi*, 30.12.2007, č. 2.

[2] Porov. Benedikt XVI., Apoštolský list *Ubicumque et semper*, 21.9.2010.

[3] Benedikt XVI., Homília na záverečnej Svätej omši na Svetových dňoch mládeže, 21.8.2011.

[4] Svätý Josemaría, *Rozhovory*, č. 24.

[5] Svätý Josemaría *List 6.5.1945*, č. 19.

- [6] Svätý Josemaría, *List 24.3.1931*, č. 9.
- [7] Svätý Josemaría, *Cesta*, č. 372.
- [8] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 18.6.1972.
- [9] Svätý Augustin, *Kázanie*, 169, 13 (PL 38, 923).
- [10] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 1963.
- [11] Svätý Josemaría, *Boží priatelía*, č. 24.
- [12] *Ibid.*, č. 26.
- [13] *Ibid.*
- [14] Svätý Josemaría, *List 9.1.1932*, č. 28.
- [15] Ján Pavol II., Apoštolský list *Christifideles laici*, 30.12.1988, č. 63.
- [16] *Atanasovo vyznanie viery*.
- [17] II. vatikánsky koncil, Dekrét *Apostolicam actuositatem*, č. 4.
- [18] Svätý Josemaría, *Boží priatelía*, č. 74.
- [19] *Ibid.*, č. 84.
- [20] *Ibid.*
- [21] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 28.11.1972.
- [22] *Katechizmus katolíckej Cirkvi*, č. 1808.
- [23] Svätý Josemaría, *Boží priatelía*, č. 77.
- [24] Benedikt XVI., Príhovor pred modlitbou Angelus, 28.10.2007.
- [25] Porov. Svätý Josemaría, *Cesta*, č. 380.
- [26] Ján Pavol II., Príhovor k skupine biskupov pri príležitosti návštevy *Ad limina*, 18.11.1999.
- [27] Don Alvaro del Portillo, *Spisy o kňazstve*, Rialp, Madrid, 6. ed. 1990, str. 24.
- [28] Svätý Josemaría, *List 8.8.1956*, č. 47.
- [29] Ján Pavol II., Apoštolský list *Christifideles laici*, 30.12.1988, č. 60.
- [30] Benedikt XVI., Apoštolský list *Sacramentum caritatis*, 22.2.2007, č. 64.
- [31] Svätý Josemaría, *Cesta*, č. 947.
- [32] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 30.10.1964.
- [33] Ján Pavol II., Homília, 19.8.1979.
- [34] Porov. Ján Pavol II., Apoštolská konštitúcia *Ut sit*, 28.11.1982.
- [35] Porov. Svätý Josemaría, Abatyša z Las Huelgas. *Teologicko-právnická štúdia*, Rialp, Madrid

1974, 3. ed., str. 153. V nedávnej dobe Kongregácia pre kňazov vydala dokument *Kňaz, spovedník a duchovný vodca, služobník Božieho milosrdenstva*, 9.3.2011, kde sa explicitne zmieňuje o tom, že tiež „veriaci dobre formovaní laici (...) vykonávajú túto službu rady na ceste za svätosťou“ (č. 65).

- [36] Svätý Josemaría, *Poznámky z rozjímania*, 31.12.1970.
- [37] Svätý Josemaría, *Rozhovory*, č. 93.
- [38] Svätý Josemaría, *Boží priatelia*, č. 15.
- [39] *Ibid.*, č. 188.
- [40] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 135.
- [41] Svätý Josemaría, *List 6.5.1945*, č. 35.
- [42] Svätý Josemaría, *Boží priatelia*, č. 157.
- [43] *Ibid.*, č. 161.
- [44] Porov. II. vatikánský koncil, Konšt. *Sacrosanctum Concilium*, č. 2.
- [45] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 87.
- [46] Porov. Benedikt XVI., Encyklika *Spe salvi*, 30.11.2007, č. 2.
- [47] Viď. *Všeobecné pokyny k Rímskemu misálu*, č. 55.
- [48] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 89.
- [49] Svätý Ján z Damašku, *O pravoslávnej viere*, IV, 17 (PG 94, 1175).
- [50] *Žit' Omšu svätú*, Rialp, Madrid 2010, str. 65-66.
- [51] Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., *Opera omnia*, vol. XI, Príhovor.
- [52] Kongregácia pre Boží kult disciplíny a sviatostí, Inštr. *Redemptionis sacramentum*, 25.3.2004, č. 5.
- [53] Benedikt XVI., *Stretnutie s kňazmi diecézy Albano*, 31.8.2006.
- [54] Svätý Josemaría, *Vyhňa*, č. 833.
- [55] Svätý Josemaría, *Osobné poznámky*, č. 110 (17.11.1930). Cit. uvedená donom Alvarom del Portillo, *List 15.10.1991*.
- [56] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 10.
- [57] Ján Pavol II., Apoštolský list *Christifideles laici*, 30.12.1988, č. 60.
- [58] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 10.
- [59] Svätý Gregor Veľký, *Moralia*, I, 32, 45 (PL 75, 517).
- [60] *Ibid.*
- [61] Svätý Josemaría, *List 24.10.1965*, č. 24-25.
- [62] Svätý Josemaría, *List 11.3.1940*, č. 47.

[63] II. vatikánský koncil, Dekrét *Optatam totius*, č. 16; porov. Pius XII., Príhovor, 24.6.1939; Pavel VI., Príhovor, 12.3.1964; Ján Pavol II., Encyklika *Fides et Ratio*, 14.9.1998, č. 43.

[64] Svätý Josemaría, *List z 9.1.1951*, č. 22.

[65] Svätý Josemaría, *List zo 14.2.1964*, č. 1.

[66] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 30.4.1961.

[67] Porov. *Codex Iuris particularis seu Statuta Prælatoræ Sanctæ Crucis et Operis Dei*, č. 109.

[68] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 10.

[69] *Ibid.*, č. 149.

[70] Benedikt XVI., Homílie pri Svätej omši na zahájenie pontifikátu, 24.4.2005.

[71] II. vatikánský koncil, Dekrét *Apostolicam actuositatem*, č. 28.

[72] Porov. Benedikt XVI., Encyklika *Caritas in veritate*, 29.6.2009, č. 29; Homílie z dní 19.10.2006, 11.6.2007, 12.3.2010, 24.9.2011 a ďalšie.

[73] Ján Pavol II., Apošt. exhortácia *Ecclesia in Europa*, 28.6.2003, č. 49.

[74] Svätý Tomáš Akvinský, *Komentár k Etike Nikomachovi*, IX, 14.

[75] Svätý Josemaría, *List 9.1.1932*, č. 75.

[76] Svätý Josemaría, *List 30.4.1946*, č. 71.

[77] Benedikt XVI., Apošt. exhortácia *Verbum Domini*, 30.9.2010, č. 48.

[78] *Ibid.*, č. 74.

[79] *Ibid.*

[80] Svätý Josemaría, *Boží priatelia*, č. 314.

[81] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, apríl 1951.

[82] Svätý Josemaría, *Íst' s Kristom*, č. 105.

[83] *List*, 28.11.2002, č. 11.

[84] Ján Pavol II., Apošt. exhortácia *Ecclesia in Europa*, 28.6.2003, č. 50.

[85] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 15.4.1973.

[86] Benedikt XVI., Príhovor k rímskej kúrii, 21.12.2009.

[87] Svätý Josemaría, *Cesta*, č. 334.

[88] Ján Pavol II., Encyklika *Laborem exercens*, 14.9.1981, č. 24.

[89] Svätý Josemaría, Homília *Vášnivo milovať svet*, 8.10.1967 (v *Rozhovory*, č. 114).

[90] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 30.8.1961.

[91] Svätý Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 10.4.1969.

[92] Svätý Josemaría, *Cesta*, č. 335.

[93] Svätý Josemaría, *List 15.10.1948*, č. 18.

[94] *Ibid.*, č. 31.

[95] Svätý Josemaría, *List 31.5.1943*, č. 1.

[96] Svätý Josemaría, *Rozhovory*, č. 19.